

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24 00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04, 29-35-69

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

TELEFON DYŻURNY: 21-34-34

BD/289/26/86

STOSUNEK DO INSTYTUCJI POLITYCZNYCH

Październik 1986

Jednym z elementów barometru nastrojów społecznych są wskaźniki dotyczące stosunku do instytucji i organizacji znaczących w życiu publicznym.

W opracowaniu tym dokonujemy analizy porównawczej wyników sondaży opinii przeprowadzonych w czerwcu i grudniu¹ 85 oraz w lipcu¹ 86. Warto zwrócić uwagę na okres realizacji tych badań. Każdy z sondaży miał miejsce w okresie istotnych wydarzeń politycznych; czerwiec¹ 85 - przygotowania do wyborów do Sejmu; grudzień¹ 85 - zmiany na stanowiskach państwowych i rządowych, pierwsze obrady nowego parlamentu; lipiec¹ 86 - zakończenie X Zjazdu PZPR. Porównanie wyników z tych różnych okresów pozwala dodatkowo na sprawdzenie, czy te wydarzenia miały wpływ na stosunek badanych do poszczególnych instytucji i ugrupowań politycznych.

Poziom akceptacji instytucji mierzono za pomocą pytania: "Czy działalność niżej wymienionych instytucji i organizacji dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami?". Badani wyrażali swój stosunek do tych instytucji na skali: zdecydowanie tak, raczej tak, raczej nie, zdecydowanie nie, trudno mi powiedzieć. Do oceny przedstawiono dziesięć podmiotów życia publicznego, w tym najwyższe organa władzy: Sejm, Rada Państwa, Rząd /Rada Ministrów/; organizacje i ruchy społeczno-polityczne: PZPR, PRON, związki zawodowe; instytucje wyznaniowe - Kościół; organa bezpieczeństwa: wojsko i MO; opozycję.

O poziomie akceptacji danej instytucji mówimy na podstawie odpowiedzi "zdecydowanie tak" i "raczej tak"; procentowe wskaźniki zawiera tabela 1. Wynika z niej, że w okresie roku, między czerwcem¹ 85 a lipcem¹ 86 nie zmienił się zarówno odsetek akceptujących działalność poszczególnych instytucji i organizacji, jak i wyrażających jej dezaprobatę. Można zatem wnosić, że wydarzenia polityczne zachodzące w tym czasie nie miały większego wpływu na zmianę stosunku społeczeństwa

¹ W czerwcu¹ 85 badanie przeprowadzono na ogólnopolskiej losowej próbie elektoratu - 2302 wywiady, w grudniu¹ 85 i lipcu¹ 86 - na ogólnopolskiej próbie dorosłej ludności Polski - odpowiednio 1479 i 1498 wywiadów.

Tabela 1

Instytucje, organizacje i ugrupowania polityczne	Akceptacja						Brak akceptacji				Brak zdania		
	lipiec '86		grudzień '85		czerwiec '85		li- piec '86	gru- dzień '85	czer- wiec '85	li- piec '86	gru- dzień '85	czer- wiec '85	
	%	ran- ga	%	ran- ga	%	ran- ga							
							%						
Kościół	79,6	1	80,3	2	80,0	1	12,4	9,6	8,1	7,7	9,7	12,0	
Wojsko	77,8	2	81,0	1	74,3	4	13,7	11,4	13,3	8,3	7,4	12,5	
Sejm	75,7	3	79,3	3	79,1	2	13,6	9,3	8,1	10,3	10,8	12,7	
Rada Państwa	72,6	4	76,1	5	74,0	5	12,6	8,7	8,7	14,2	14,9	17,3	
Rząd /Rada Mi- nistrów/	71,6	5	77,1	4	75,5	3	18,3	13,2	12,9	9,7	9,6	11,6	
Związki zawodowe	57,6	6	58,3	6	61,9	7	24,3	23,1	16,7	17,8	18,1	21,4	
PZPR	56,4	7	52,6	8	66,2	6	26,9	28,2	18,3	16,3	19,0	15,5	
MO	55,7	8	53,3	7	57,8	9	29,9	31,2	22,2	13,8	15,1	20,1	
PRON	53,1	9	53,3	7	58,2	8	20,9	22,2	16,7	25,6	24,5	25,4	
Opozycja	19,3	10	20,5	9	20,4	10	43,5	45,7	40,9	36,6	33,3	38,9	

do poszczególnych podmiotów życia politycznego. Ze względu na zasięg społecznej akceptacji można je podzielić na trzy grupy: cieszące się powszechną akceptacją, umiarkowaną i niewielką.

Powszechnie akceptowana jest działalność Kościoła, wojska, Sejmu, Rady Państwa, Rządu /Rady Ministrów/. Około 3/4 /72-80%/ ankietowanych twierdzi, że działalność tych instytucji dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami; nie aprobuje jej 8-18% badanych. Warto zwrócić uwagę na znaczną stabilność w czasie wskazań wyrażających akceptację i dezaprobatę działalności wymienionych podmiotów. Różnice nie są większe niż wynikałoby to z błędu losowego.

Umiarkowana akceptacja jest charakterystyczna dla następującej grupy instytucji i organizacji: związki zawodowe, PZPR, MO, PRON. Ich działalność zaaprobowano 53-60% badanych, dezaprobatę wyraziło 21-31%. I w tym przypadku oba wskaźniki są w ostatnim okresie dość stabilne.

Do grupy podmiotów politycznych cieszących się niewielką akceptacją społeczną należą opozycja, a także podziemne struktury b. "Solidarności", do których stosunek ustalano jedynie w badaniu z lipca 86. Dezaprobuje ich działalność 40-45% ankietowanych, około 20% akceptuje i uznaje, że dobrze służą one społeczeństwu.

Wzajemne powiązania wypowiedzi o działalności wszystkich instytucji pozwalają na dość precyzyjne wyodrębnienie niektórych postaw wobec systemu politycznego. Odnotowania wymaga to, że około 3% ankietowanych uznaje za zgodną z interesem społecznym tylko działalność Kościoła, prawie 4% - tylko Kościoła i opozycji, a blisko 7% pozytywnie ocenia działalność opozycji i z dezaprobatą wyraża się o instytucjach władzy legalnej /Sejm, Rząd, Rada Państwa/, uznających jednocześnie za zgodne z interesem społecznym działania opozycji i władzy legalnej jest około 16%. Większość zatem akceptujących poczynania opozycji aprobuje również władzę legalną. Jak widać, akceptacja opozycji to nie zawsze odrzucenie władzy legalnej.

Znaczące jest to, że zarówno poziom akceptacji poszczególnych instytucji, jak i liczebności dających się wyodrębnić grup badanych o sprecyzowanych postawach wobec systemu politycznego są w

trzech omawianych sondażach dość zbliżone. Można zatem powiedzieć, że opinia społeczna w tych kwestiach w okresie roku /czerwiec'85 - lipiec'86/ była dość stabilna i nie uległa istotnym zmianom.

Ze znaczą także stabilnością w czasie mamy do czynienia przy różnicowaniach opinii przez takie zmienne, jak: przynależność organizacyjna, miejsce zamieszkania, warunki materialne i zawód badanych. Mieszkańcy dużych aglomeracji znacznie rzadziej uznają za zgodną z interesem społecznym działalność wszystkich instytucji i organizacji z wyjątkiem opozycji i Kościoła. Podobnie oceniają sytuację członkowie byłej "Solidarności" i badani nie należący do żadnej organizacji społeczno-politycznej. Odwrotna tendencja jest charakterystyczna dla badanych zrzeszonych w organizacjach społeczno-politycznych, szczególnie w PZPR. Najczęściej dezaprobatę, a najrzadziej akceptację działalności instytucji i organizacji władzy legalnej wyrażają badani z wyższym wykształceniem, inteligencja nietechniczna i prywatna inicjatywa. Oni też częściej akceptują działalność opozycji i podziemnych struktur byłej "Solidarności", ale z rezerwą odnoszą się do Kościoła. Interesująca jest prawidłowość w różnicowaniu opinii przez ocenę własnej sytuacji materialnej. Im wyższa, tym większa akceptacja działań instytucji władzy legalnej, a dezaprobatą Kościoła i opozycji, im niższa, tym większa akceptacja działań Kościoła i opozycji, a dezaprobatą instytucji i organizacji władzy legalnej.

Reasumując można zatem powiedzieć, że w okresie roku, od czerwca'85 do lipca'86 nie zaszły istotne zmiany w ocenie działalności omawianych wyżej podmiotów politycznych. Wskaźniki akceptacji i dezaprobaty utrzymują się mniej więcej na tym samym poziomie, wykazują pewne tendencje stabilizacji. Dość powszechnie /przez większość-70-80% badanych/ akceptowana jest działalność instytucji i organów państwa, takich jak: Sejm, Rząd /Rada Ministrów/ i Rada Państwa. Powszechnie jest również uznanie dla działań Kościoła i wojska. Nieco więcej kontrowersji wzbudza działalność PZPR, PRON, związków zawodowych i MO, ale i tu zasięg społecznej akceptacji jest dość znaczny /50-60%/.

Najmniej liczne grono zwolenników /17-20%/ skupiają opozycja i podziemne struktury byłej "Solidarności", nie akceptuje działal-

ności tych ugrupowań 43-50% badanych. Dane te warto uzupełnić dość ważną informacją: na temat opozycji, PRON, związków zawodowych i PZPR stosunkowo liczna grupa respondentów /35-16%/ nie wyowiada się i nie ocenia ich działalności, w przypadku pozostałych odsetek odpowiedzi "trudno powiedzieć" jest znacznie mniejszy /7-10%/.